

УДК 631.1

Турило А.А.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського
обліку і аудиту Криворізького економічного інституту
ДВНЗ «Криворізький національний університет»

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНЕЗИСУ І ЗМІСТУ КАТЕГОРІЇ «ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК»

Turylo A.A.,
cand. sc. (econ.), assoc. prof., assistant professor
of accounting and auditing Kryvyi Rih Institute of Economics
SHEI "Kryvyi Rih National University"

CONCEPTUAL FOUNDATIONS FOR THE RESEARCH OF GENESIS AND THE CONTENT OF THE CATEGORY "INNOVATIVE DEVELOPMENT"

Постановка проблеми. Актуальність питань, пов'язаних з вивченням інноваційного розвитку не викликає сумніву. Інноваційний розвиток є основою функціонування на всіх рівнях господарювання. Без інновацій неможливий прогрес будь-якої економічної системи. З цим пов'язана велика кількість досліджень, присвячених категорії «інноваційний розвиток».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Так, питанням вивчення інновацій присвячено роботи вітчизняних та закордонних економістів, таких як О. Амоша [10], І. Балабанов [1], П. Друкер [4], В. Захарченко [5], С. Івашковський [6], Н. Ілляшенко [7], А. Карпіщенко [9], М. Портер [12], Р. Фатхутдінов [15], Й. Шумпетер [16] та ін. [1-16 та ін.]. На сьогодні немає більш широковживаної, актуальної і значимої для людства категорії, ніж «інноваційний розвиток». В даній роботі категорія «інноваційний розвиток» як найбільш ємна і діалектична категорія в загальному вигляді відображає в собі всі інші споріднені з нею категорії, такі як «інновація», «інноваційний процес», «інноватизація» тощо) [4-10 та ін.]. Багатьма авторами розглядаються різні аспекти інноваційної діяльності на всіх рівнях господарювання світової системи [4-12; 15; 16 та ін.]. У вищезгаданих працях економістів підкреслюється також важливість та виключність даної категорії. Отже, існує необхідність вивчення питання генезису даної категорії.

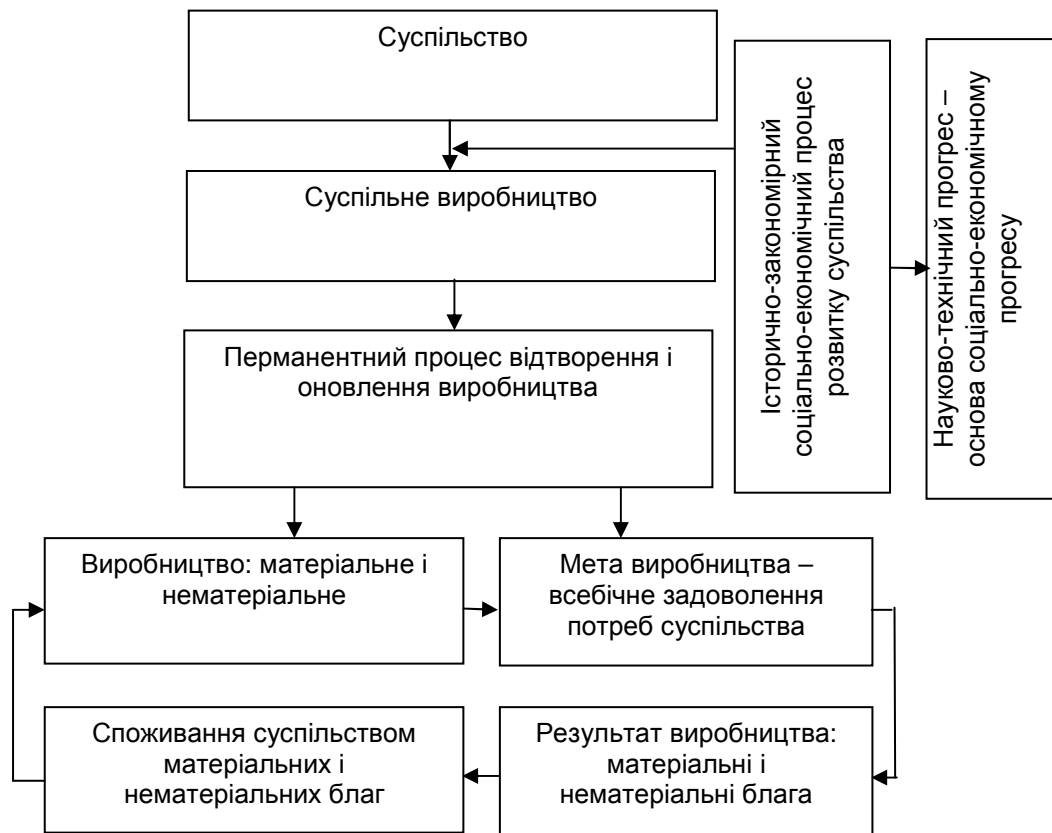
Постановка завдання. Метою дослідження є розробка теоретичних та методологічних положень щодо удосконалення визначення сутності категорії «інноваційний розвиток», а також її генезису.

Виклад основного матеріалу дослідження. Значимість інноваційного розвитку зростає з часом, і саме в цьому полягає закономірна складова економічного життя суспільства. До того ж такий шлях розвитку є ключовим в системі конкурентних відносин і єдиним, що дозволить забезпечити перемогу в конкурентній боротьбі. Історія розвитку світової економіки вказує на виключну роль інноваційних процесів. Виробництво є першоосновою розвитку людського суспільства, а інноваційний шлях розвитку - це основа якісного виробництва і споживання. А якісне виробництво і споживання, в свою чергу, - це стратегічний засіб задоволення потреб та інтересів різних суб'єктів господарювання та власників.

З'ясування економічного змісту категорії «інноваційний розвиток» є важливою умовою більш глибокого пізнання основних закономірностей розвитку суспільного виробництва, дозволяє визначити різні історичні етапи інноваційного розвитку виробництва з економічних позицій та відокремити загальне від часткового, конкретного в даному економічному явищі.

Суспільство постійно знаходиться в русі і розвитку, а діалектика такого розвитку має траєкторію прогресивності. Розвиток суспільства базується на суспільному виробництві, тобто матеріальне і нематеріальне виробництво є основою усього життя суспільства. Життя і діяльність людей в суспільстві базується на двох ключових аспектах: на споживанні та

продукуванні сукупності благ. Споживання й продукування матеріальних і нематеріальних благ в життєдіяльності суспільства є безперервними процесами і саме цей аспект визначає закономірність процесу відтворення й оновлення суспільного виробництва, а отже і всіх конкретних видів виробництва, які всі разом формують його (рис.1.)

Рис. 1. Взаємозв'язок прогресивного розвитку суспільства і перманентного циклу «суспільне виробництво – суспільне споживання»

Джерело: розробка автора

Метою виробництва, як відомо, є задоволення потреб конкретної людини і суспільства в цілому. В симбіозі «виробництво-споживання» споживання виступає рушійною та мотивуючою силою й обумовлює структуру і якість виробництва.

Суспільне виробництво, як і будь-яке конкретне виробництво, через закономірний відтворювальний процес постійно знаходяться в розвитку.

На рис.1. наведено основні елементи історико-природнього процесу розвитку суспільства, запрограмованого на соціально-економічний прогрес та гармонійний розвиток людини.

Запорукою такого прогресу суспільства є науково-технічний прогрес та інноваційні засади розвитку всіх його складових.

На рис.2 представлено теоретико-методологічні засади дослідження інноваційного розвитку суспільства.

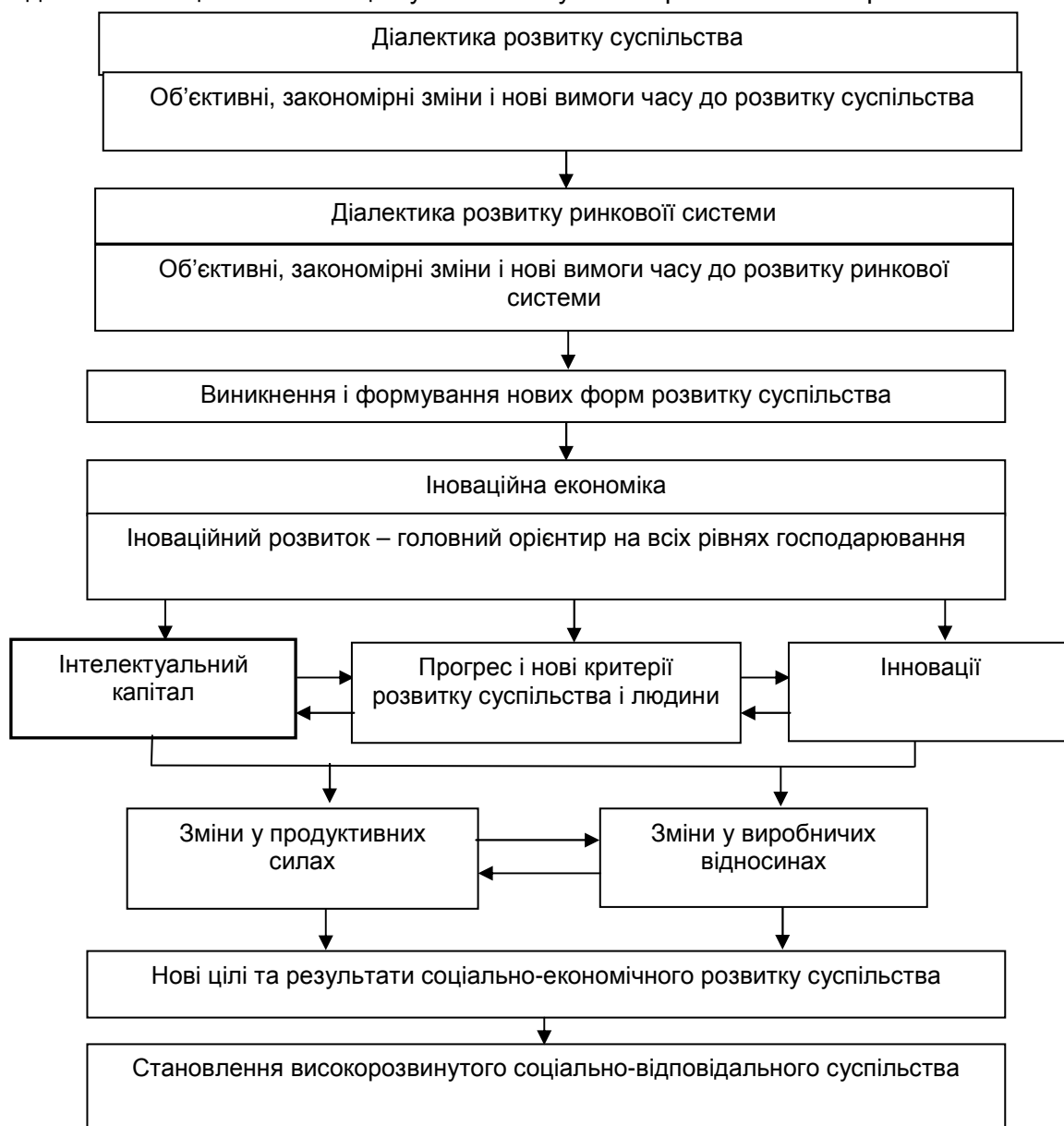
Історично-закономірний соціально-економічний процес розвитку суспільства визначає, що науково-технічний прогрес є основою соціально-економічного прогресу.

В процесі суспільного виробництва здійснюється перманентний процес відтворення й оновлення виробництва.

Науково-технічний прогрес отримує своє конкретне відображення в статично-предметному аспекті, в інноваціях, а в динамічно- цільовому – в інноваційному розвитку і пронизує всі рівні господарювання (від макрорівня до макрорівня).

Підприємство є ключовою ланкою в становленні інноваційного типу розвитку як на мікрорівні, так і на макрорівні.

Однак, забезпечення і підтримання на підприємстві інноваційного типу розвитку вимагає від його власників і вищого менеджменту постійних зусиль щодо формування відповідного інноваційного потенціалу і механізму його ефективного використання.

Рис. 2. Теоретико – методологічні засади дослідження інноваційного типу розвитку суспільства.

Джерело: розробка автора

Загальні концептуальні підходи до формування і забезпечення інноваційного типу розвитку підприємства наведено на рис.3.

Як видно із рис. 3, концепція інноваційного розвитку підприємства включає в себе дослідження вектору розвитку світової економіки, дослідження розвитку ринкової системи та дослідження економічних законів і форматів її прояву в діяльності підприємств.

Теорія інноваційного розвитку, в свою чергу, базується на вивченні таких інструментів, як принципи, методи, чинники, механізми та інші елементи інноваційного розвитку підприємства. Питання удосконалення методики управління інноваційним розвитком є вельми складними та узагальнюючими. Важливо дослідити дане питання детальніше.

Стратегія розвитку підприємства та головна мета його діяльності формують стратегію інноваційного розвитку підприємства, яка, в свою чергу, передбачає адаптування стратегії і тактики інноваційного розвитку до загальної стратегії і тактики підприємства.

Рис. 3. Концептуальні засади щодо забезпечення інноваційного розвитку підприємства

Джерело: розробка автора

Вищому менеджменту підприємства для цього необхідно розробити відповідний організаційно-економічний механізм управління інноваційним розвитком підприємства з метою забезпечення поставлених завдань щодо задоволення потреб й інтересів власників підприємства в короткостроковій і довгостроковій його діяльності.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, представлені в даній роботі наукові уявлення і запропоновані концептуальні підходи до дослідження категорії «інноваційний розвиток» дозволяють більш глибоко і системно підійти до розкриття сутності даного економічного явища, яке є актуальним для всіх суб'єктів і рівнів господарювання з позиції їх конкурентного і ефективного розвитку.

Література

1. Балабанов И.Т. Основы финансового менеджмента / И. Т. Балабанов. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 395 с.

2. Большой энциклопедический словарь: в 2-х т. / Гл.ред А.М. Прохоров. – Сов. Энциклопедия, 1991. Т. 2. – 768 с.
3. Гукасьян Г.М. Экономика от А до Я: Тематический справочник / Г.М. Гукасьян. – М. : ИТД «Университетская книга», 2007. – 654 с.
4. Друкер П. Ф. Менеджмент. Стратегия и тактика / П. Ф. Друкер. – СПб. : Питер, 1999. – 332 с.
5. Захарченко В.И. Инновационное развитие в Украине: наука, технология, практика: монография / В.И. Захарченко, Н.Н. Меркулов, Л.В. Ширяева. – Одесса: «Печатный дом». – 2011. – 598 с.
6. Ивашковский С.Н. Микроэкономика / С.Н. Ивашковский. – М. : Дело, 2001. – 417 с
7. Ильяшенко Н.С. Организационно-экономические основы инновационного маркетинга промышленных предприятий : монография / Н. С. Ильяшенко. – Суми. : «Изд-во СумГУ», 2011. – 192 с.
8. Инновационное развитие компании: управление интеллектуальными ресурсами: [учебное пособие] / Под ред. В.Г. Зинова, Т.Я. Лебедева, С.А. Цыганов. – М. : Издательство «Дело» АНХ, 2009. – 248 с.
9. Карпищенко А.А. Организационное обеспечение инновационного развития предприятия / А.А. Карпищенко // Маркетинг инноваций и инновации в маркетинге : [монография / под общ. ред. д.э.н., проф. С.М. Ильяшенко]. – М. : ИТД «Университетская книга», 2008. –С. 459-464.
10. Методология оценки эффективности инноваций в угольном производстве / [А.И. Амоша, А.И. Кабанов, В.Е. Нейенбург и др.]. – Донецк: ИЭП НАН Украины, 2005. – 250 с.
11. Мочерний С.В. Економічна теорія : підручник / С.В. Мочерний, М.В. Довбенко. – К. : Видавничий центр Академія, 2004. – 856 с.
12. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер. – М. : Международные отношения, 1993. – 664 с.
13. Портер М. Стратегия конкуренции / М. Портер. – К. : Основы, 1997. – 390 с.
14. Словарь бизнес-терминов. [Электронный ресурс]: За матеріалами «.Академик.ру» – Режим доступа : <http://dic.academic.ru/searchall.php?SWord>
15. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации / Р.А. Фатхутдинов. – 2-е изд., испр. и доп.]. – М. : Эксмо, 2005. – 544 с.
16. Шумпетер Й. Теория экономического развития: Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры : пер. с нем. / Й. Шумпетер. – М. : Соцэкгиз, 1992. – 684 с.

References

1. Balabanov, I.T. (2000), *Osnovy finansovogo menedzhmenta* [Fundamentals of Financial Management], *Finansy i statistika*, Moscow, Russia, 395 p.
2. Prokhorov, A.M. (1991), *Bolshoy entsiklopedicheskiy slovar* [Large encyclopedic Dictionary], *Sov. Entsiklopediya*, Vol.2,768 p.
3. Gukasyan, G.M. (2007), *Ekonomika ot A do Ya: Tematicheskiy spravochnik* [Economics from A to Z: thematic dictionary], *ITD «Universitetskaya kniga»*, Moscow, Russia, 654 p.
4. Druker, P.F. (1999), *Menedzhment. Strategiya i taktika* [Management. Strategy and Tactics], *Piter*, St. Petersburg, Russia, 332 p.
5. Zakharchenko, V.I., Merkulov, N.N. and Shirayayeva L.V., *Innovatsionnoye razvitiye v Ukraine: nauka, tekhnologiya, praktika* [Innovative development in Ukraine: science, technology, practice], monograph, «Pечатnyy dom», Odessa, Ukraine, 598 p.
6. Ivashkovskiy, S.N. (2001), *Mikroekonomika* [Microeconomics], *Delo*, Moscow, Russia, 417 p.
7. Ilyashenko, N.S. (2011), *Organizatsionno-ekonomicheskiye osnovy innovatsionnogo marketinga promyshlennykh predpriyatiy* [Organizational and economic bases of innovative marketing of industrial enterprises: monograph, «Izd-vo SumGU», Sumy, Ukraine, 192 p.

8. Zinov, V.G., Lebedev, T.YA., Tsyganov, S.A..(2009), *Innovatsionnoye razvitiye kompanii: upravleniye intellektual'nymi resursami* [Innovative development of the company: management of intellectual resources], tutorial, Izdatelstvo «Delo» ANKH, Moscow, Russia, 248 p.
9. Karpishchenko, A.A. (2008), "Organizational support of innovative development of enterprise", in the monograph "Marketing innovations and innovations in marketing" [ITD «Universitetskaya kniga», Moscow, Russia, pp. 459-464.
10. Amosha, A.I., Kabanov, A.I., Neyenburg, V.Ye. etc. (2005), *Metodologiya otsenki effektivnosti innovatsiy v ugol'nom proizvodstve* [Methodology for assessing the effectiveness of innovation in the coal manufacturing], IEP NAN Ukrainy, Donetsk, Ukraine, 250 p.
11. Mochernyi, S.V. and Dovbenko, M.V. (2004), *Yekonomichna teoriya* [Economics], textbook, Vidavnicnyi tsentr Akademii, Kyiv, Ukraine, 856 p.
12. Porter, M. (1993), *Mezhdunarodnaya konkurentsya* [International Competition], Mezhdunarodnyye otnosheniya, Moscow, Russia, 664 p.
13. Porter, M. (1997), *Strategiya konkurentsii* [Strategy of competition], Osnovy, Kyiv, Ukraine, 390 p.
14. "Dictionary of business terms", available at: <http://dic.academic.ru/searchall.php?SWord>
15. Fatkhutdinov, R.A. (2005), *Upravleniye konkurentosposobnostyu organizatsii* [Management of competitiveness of the organization], Eksmo, Moscow, Russia, 544 p.
16. Shumpeter, J. (1992), *Teoriya ekonomicheskogo razvitiya: Issledovaniye predprinimatel'skoy pribyli, kapitala, kredita, protsenta i tsikla kon'yunktury* [Theory of Economic Development: A Study of business profits, capital, credit, interest and cycle conditions], translation from German, Sotsekiz, Moscow, Russia, 684 p.